

2018-10-17
Socialdepartementet
S2018/03375/FS

Remissvar SOU 2018:37 Att bryta ett våldsamt beteende- återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld

RFSL (Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners och queeras rättigheter) har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet *Att bryta ett våldsamt beteende- återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (SOU 2018:37)*. RFSL lämnar härmed över följande synpunkter.

Inledande kommentarer

RFSL har länge arbetat med att stötta våldsutsatta hbtq-personer, främst genom en egen brottsofferjour (numera RFSL Stödmottagning), men också genom kunskapsuppbyggnad hos andra parter. RFSL möter då och då även våldsutövare då vi får frågan från enskilda personer och andra verksamheter om var det går att finna stöd och behandling för våldsutövande hbtq-personer. I många fall har vi svårt att hänvisa dessa personer någonstans då utbudet av sådan verksamhet är mycket begränsad.

Vi har i detta remissyttrande valt att inte gå in i alla delar av betänkandet och kommentera deras innehåll utan utifrån vissa rubriker sammanfatta våra synpunkter.

Kunskap och forskning

Det finns mycket lite forskning på området våldsutsatta och våldsutövande hbtq-personer. Mer studier kring hbtq-personers livssituation och våldsutsatthet behövs för att kunna förbättra bemötandet och hjälpen till dessa. Det finns ett stort behov av forskning när det gäller hbtq-personers situation generellt och alla former av våld i nära relationer.

RFSL delar utredningens slutsats att det finns stora brister i kunskapen om våld i andra relationer än heterosexuella parrelationer och att det behövs studier om våld i hbtq-personers parrelationer samt om hbtq-personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. RFSL konstaterar att hbtq-personers våldsutsatthet beskrivs i kapitel 3 och tillstyrker utredningens slutsats att unga hbtq-personer och

transpersoner är särskilt utsatta grupper inom hbtq-gruppen. Det finns väldigt lite forskning om transpersoners våldsutsatthet, än mindre om våldsutövande. RFSL efterfrågar forskning som undersöker transpersoners utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck och utsatthet för våld i nära relationer samt utsatthet för våldtäkt och annat sexuellt våld. Unga är generellt mer utsatta för våld än vuxna, såväl av okända som av personer som står dem nära. Det gäller fysiskt, psykiskt och sexuellt våld. Ungas intima relationer ser ofta annorlunda ut än äldres och det våld som utövas ses inte alltid som lika allvarligt. Att vara ung hbtq-person innebär ytterligare utsatthet och heteronormativitet kan göra att unga hbtq-personers intima relationer tolkas på andra sätt än olikkönade relationer mellan cis-personer.

RFSL konstaterar att våld i samkönade relationer och kvinnliga våldsutövare omskrivs i kapitel 4. RFSL tillstyrker utredningens slutsatser att organisationer som arbetar med våld i nära relationer ofta saknar beredskap att möta hbtq-personer. Samt att det nästan helt saknas forskning om våldsutövande hbtq-personer vilket är något som behöver studeras vidare.

Språkbruk och begrepp

Vidare är RFSL positiva till begreppsanvändningen "hbtq-personer" som inbegriper fler än bara de som lever i samkönade relationer. RFSL vill dock betona att begreppet "våld i samkönade relationer" inte täcker in den utsatthet för våld i nära relationer som hbtq-personer utsätts för och är ett begrepp som används allt mindre. Varför RFSL ofta använder begreppet "våld i hbtq-personers nära relationer" så att även bisexuella, queera och transpersoner kan känna sig inkluderade. Möjligtvis hade också en förklaring eller definition av begreppen varit bra då RFSL har erfarenheten att många människor inte är säkra på begreppens innebörd. Hbtq-gruppen är en heterogen grupp. I den förekommer till exempel cis-personer, transpersoner, homosexuella, bisexuella och queera med olika könsidentiteter och könsuttryck. Vi vill påminna om hur bred gruppen är och att undergrupper till hbtq-paraplyet kan behöva olika slags stöd och har erfarenheter av olika slags våld. Transperson är ett paraplybegrepp som tillkom framförallt för att kunna vara en samlande term i sexualpolitiska frågor och för att inte exkludera någon som kunde antas gynnas av en transvänlig politik. Transpersoner definierar sig inte alltid som detta utan till exempel som män, kvinnor, icke-binära, transkvinnor, män med transbakgrund och så vidare. Cis-person är en benämning på alla som inte är transpersoner. Hur en person eller ett par uppfattas av sin omgivning stämmer inte alltid överens med hur de själva identifierar sig. Det finns till exempel par bestående av en cis-kvinna och en transman, som själva definierar sig som ett

heterosexuellt par bestående av en kvinna och en man, men där omgivningen inte uppfattar/respekterar mannens identitet som man och där behandling för honom om han utövar våld därför kan utebli.

Genomgående i betänkandet används vissa könsneutrala begrepp för att beskriva våld i nära relationer, exempelvis våldsutövare, våldsutsatt, partner, brottsoffer och person som utsatt närstående för våld. Dessa blandas med könsbestämda begrepp som exempelvis våldsutövande män, våldsutsatta kvinnor och mäns våld mot kvinnor. Dock finns ingen utförligare problematisering av begreppsanvändningen vilket gör det svårt att veta om begrepp som våldsutövare är tänkt att vara könsneutralt eller syftar på våldsutövande man. RFSL är kritiska till att endast använda begreppet mäns våld mot kvinnor. Detta osynliggör hbtq-personer utsatta för partnervåld. Det osynliggör även alla män, oavsett sexuell läggning och könsidentitet, utsatta för partnervåld/sexuellt våld och hedersrelaterat våld. Begreppet ”våld i nära relationer” används numera ofta i samhället och i detta betänkande. Detta är något vi välkomnar, eftersom det öppnar upp för inkludering av till exempel hbtq-relationer. Dock kan det vara problematiskt när våld i nära relationer slentrianmässigt används synonymt med mäns våld mot kvinnor. Det kan leda en läsare till att tro att ett inkluderande språkbruk innebär att avsändaren beaktat hbtq-personers sårbara position när så inte var fallet. Det kan också leda till ett osynliggörande av det specifika problemet mäns våld mot kvinnor. RFSL anser att använda begrepp ska vara tydliga och relevanta.

Insatser till våldsutövare

Att det idag till stor del saknas forskning om våldsutövande hbtq-personer är inte ett legitimt skäl att inte erbjuda denna grupp stöd och behandling för sitt våldsutövande anser RFSL. Gällande insatser till våldsutövare vill vi lyfta fram att det är svårt att få adekvat stöd och hjälp för våldsutövande kvinnor och transpersoner till att förändra/upphöra med sitt beteende. Det är viktigt att se till att andra grupper än män också får adekvata insatser och stöd för att upphöra med sitt våldsutövande. Så länge kommuner och kriminalvård inte får tydliga uppdrag om att erbjuda alla våldsutövare detta stöd ser vi inte att nuvarande situation kommer att förändras. I betänkandet konstateras att Socialstyrelsen bör bli den instans som samordnar och utvecklar arbetet med insatser till våldsutövare på nationell nivå. “Centrum för samordning och kunskapsutveckling för insatser och behandling till personer som utsätter närstående för våld” hos Socialstyrelsen bör i enlighet med sitt namn arbeta för alla våldsutövare. RFSL hoppas att användandet av det könsneutrala “personer” är en medveten tanke från utredarens sida att framtida arbete ska vända sig till alla våldsutövare i Sverige oavsett kön och sexualitet. RFSL instämmer i konstaterandet: *“insatser och stöd behöver*

riktas så det blir möjligt att upptäcka våld när den som utövar våldet inte är man och den som är utsatt inte är kvinna". Förutom könsmaktstrukturer bör även andra strukturer beaktas i förståelsen av våldsutövande¹. RFSL anser att ett intersektionellt och normkritiskt perspektiv på framtida arbete med våld i nära relationer bör vara självklart och genomsyra såväl Socialstyrelsen som kommunernas och Kriminalvårdens arbete. Framtida återfallsförebyggande insatser för våldsutövare måste vara inkluderande och på ett tydligt sätt rikta sig till alla våldsutövare, så att våldsutövande hbtq-personer söker och får stöd och behandling i betydligt större omfattning än vad som skett hittills.

Åtgärder som RFSL föreslår

- Att enbart använda begreppet mäns våld mot kvinnor gällande återfallsförebyggande insatser för män osynliggör hbtq-personer, RFSL föreslår att använda våld i nära relationer för att inkludera alla.
- Att Socialstyrelsen följer och initierar forskning på området våldsutövande hbtq-personer.
- Att utveckla återfallsförebyggande insatser för alla våldsutövare.

Sandra Ehne
Förbundsordförande

Maria Tillquist
Kurator
RFSL Stödmottagning

Kina Sjöström
Kurator
RFSL Stödmottagning

.....
RFSL:s förbundsstyrelse

¹ Länsstyrelserna, Intersektionella perspektiv på våld i nära relationer, 2018

